

Nieuwsbrief 2022-1 Een goede start

Het nieuwe jaar is alweer even begonnen, een goed begin is het halve werk. Dit geldt zeker ook voor uw zeugenstapel. Een goede fokgelt heeft meer kans om een goede zeug te worden, dan een minder goede fokgelt. In deze nieuwsbrief vertellen we u daarom meer over de opstart van fokgelten.

Fokgelten

Elk bedrijf heeft een eigen strategie voor het verkrijgen van nieuwe zeugen. Er zijn bedrijven die zelf fokgelten maken en bedrijven die fokgelten aankopen (op verschillende leeftijden). Een goede **planning** is essentieel voor het slagen van een fokgelt. Er moeten fokgelten klaar staan, wanneer er zeugen vervangen worden. Houdt met de planning rekening dat er dieren geselecteerd gaan worden (alleen de beste dieren mogen zeug worden, de fokgelt is eenmaal de basis van de zeugenstapel). Redenen om fokgelten eruit te selecteren kunnen zijn: aantal tepels, geboortegewicht, beenwerk, navelbreuk, erfelijke gebreken, onvoldoende groei, tegenvallende vruchtbaarheidsresultaten, etc.

“Je kunt een fokgelt zien als een spaarvarken, waar je geld in moet stoppen om er ook geld uit te kunnen halen.”

Huisvesting

Fokgelten kunnen zich alleen optimaal ontwikkelen, als hun huisvesting ook optimaal is.

- **Voer en water**
  - Voldoende voerplaatsen
    - Trog: minimaal 35-40cm troglengte per dier
    - Voorkeur om met alle hokgenoten gelijktijdig te kunnen eten of zeker met meerdere dieren tegelijk
  - Onbepaalde toegang tot voer heeft de voorkeur op jonge leeftijd (echter o.a. afhankelijk van soort voer). Volg adviezen in de manual.
    - Minstens 2x per dag voeren kan een alternatief zijn
  - Onbepaalde toegang tot water, met voldoende druk
    - > 0,8L/minuut water
    - Waterbron moet goed toegankelijk zijn (juiste hoogte en plaats van de drinknippel bijvoorbeeld)

- Goede waterkwaliteit
- Zorg dat de fokgelten aan het einde van de opfokperiode gewend zijn aan het voersysteem dat ze als zeug zullen krijgen (boxen / voerstations / trog / etc.) en ook aan het aantal keren dat er per dag gevoerd wordt
- **Vloer**
  - Voorkeur voor betonnen vloer (bijvoorbeeld combinatie rooster- en dichte vloer)
  - Voldoende grip
  - Schone vloeren
  - Voorkom opstapjes of korte draaihoeken
- **Hokinrichting**
  - Zorg dat voor alle fokgelten de functiegebieden duidelijk zijn:
    - Rusten
    - Eten / drinken
    - Mesten
    - Spelen
  - Hanteer een goed dag-nacht ritme vanaf spenen (16u licht, 8u donker)
    - Zeker vanaf 160d leeftijd is voldoende intensiteit ook belangrijk (160 lux)
  - Voorkom dat fokgelten zich kunnen beschadigen aan de hokinrichting
- **Klimaat**
  - Goede luchtkwaliteit
  - Geen tocht
  - Juiste omgevings- en vloertemperatuur
  - Eventueel te monitoren met [slimme meters](#)
- **Groepen**
  - Zorg dat fokgelten zich sociaal kunnen ontwikkelen
  - Gebruik bij voorkeur kleinere groepen, bijvoorbeeld 5-10 dieren per groep
  - Dagelijks contact met de beer vanaf 160-180 dagen leeftijd
    - Een alternatief hiervoor kan zijn; het nabootsen van de beer met bijvoorbeeld feromoon-bevattende producten zoals boar better
- **Positieve gewenning aan mensen**
  - Het is goed om de fokgelten ook positieve ervaringen te geven met mensen
    - Hok betreden zonder dieren te spuiten/vangen
    - Verstrek op de dichte vloer hokverrijking (zoals luzerne) of voer dagelijks of na negatieve ervaring

De fasen van fokgelten

Ondanks de verschillen tussen bedrijven, is het verstandig om de fokperiode op te delen in 3 fasen:

- **Entfase**, met als doel de dieren voldoende bescherming te geven;
  - Entschema is bedrijfsspecifiek
  - Toediening vóór de bescherming daadwerkelijk nodig is
    - Het duurt minimaal 2-3 weken voordat het vaccin een optimale werking heeft
- **Adaptatiefase**, kennis maken met bedrijfseigen kiemen;
  - Adapteren kan op meerdere manieren;
    - **Speekseltouw** (gebruik natuurlijke, goed absorberende materialen)
      - Waar deze vooraf opgehangen worden bespreekt u met uw dierenarts
    - **Mest** (echter voorkom ongewenste kiemen)
    - (Levende dieren)
      - Dieren die niet terug naar de zeugen- of biggenstapel gaan
        - Vaak (oudere) dieren die (te) weinig bedrijfskiemen uitscheiden, waardoor de adaptatie veel te lang duurt
    - (Placenta's) / (Jutte zakken)
      - Beide bij voorkeur niet of onder strikte voorwaarden
  - **Het is goed om de adaptatiematerialen regelmatig te monitoren, zodat je weet waarmee de fokgelten geadapteerd worden.**
- **Cooling down fase**, herstellen van de adaptatiefase en het voorkomen van uitscheiding bij de zeugengroep;
  - Denk aan looplijnen en biosecurity
  - Worden dieren te ziek of te lang ziek/onrustig >> behandel de dieren adequaat volgens het bedrijfsbehandelplan
  - Minimale duur van 6 weken, indien mogelijk langer (zeker bij kiemen zoals *Mycoplasma hyopneumoniae*)

“Een goede fokgelt, die goed voorbereid is op de zeugenstapel waar ze in komt, presteert beter en blijft langer op het bedrijf”

Voorafgaand aan de entfase (of gelijktijdig met goede biosecurity-regels) geldt er voor de aankoop van fokgelten of voor fokgelten aanvoer vanuit een andere locatie een quarantaine(fase). Waarbij voorkomen wordt dat ziekten op het bedrijf geïntroduceerd worden. Niet alleen in de quarantainefase is het belangrijk dat er rekening gehouden wordt met de biosecurity. Ook tijdens de adaptatiefase en cooling down is dit zeer belangrijk.

Samen met uw dierenarts wordt er een vaccinatie- en adaptatieschema opgesteld wat voor u bedrijfsspecifiek is. Hierbij kan gebruik gemaakt worden van een “Opfokhokkaart”, waarbij de 3 fasen uitgeschreven staan.

OPFOK ENTSCHEMA							
Vermeerderaar	...						
Subfokker:	...						
Afdelingsnummer:	...						
Indiv. behandeling	Datum	Reden	Behandeling				
Geboorte week:					0	Opleg op ± 10 wk	
Lft (wk)	Behandeling	Middel	Naald	Wk	Uitvoerdatum	Uitgevoerd	
1	PRRS 1	Suv. PRRS (2ml)	18Gx5/8	1			
3	Mycos 1 + Circo 1	Hyogen (2ml) + Circoflex (1ml)	18Gx5/8	3			
8	APP 1	Coglapix (2ml)	16Gx1	8			
12	APP 2 + Vlek 1	Coglapix (2ml) + Eryseng (2ml)	14Gx1	12			
14	Griep 1	Respiporc Flu3 (2ml)	14Gx1	14			
16	Vlek 2	Eryseng (2ml)	14Gx1	16			
18	Griep 2	Respiporc Flu3 (2ml)	14Gx1	18			
20	Adaptatie	Kraamstalmest + kauwtouwen		20			
21	Adaptatie			21			
22	Adaptatie			22			
22	PRRS 2	Suv. PRRS (2ml)	14Gx1,5	22			
24	Mycos 2 + Circo 2	Hyogen (2ml) + Circoflex (1ml)	14Gx1,5	24			
26	Pan-griep 1	Resp. FluPan (1ml)	14Gx1,5	26			
28	APP 3 + Parvo 1	Coglapix (2ml) + Porcilis Parvo (2ml)	14Gx1,5	28			
32	Griep 3 + Pan-griep 2	Resp. Flu3 (2ml) + Resp. PanFlu (1ml)	14Gx1,5	32			
32	PRRS 3 + Vlek 3 + Parvo 2	Suv. PRRS (2ml) + Porcilis Ery/Parvo (2ml)	14Gx1,5	32			
33	Boxgewenning + aanleren station			33			
33	Start regumate (op basis van gewicht en spekdikte)			33			
35	Inseminatie			35			

* Elke 5 weken ontwormen

Bij vragen of opmerkingen neem contact op met uw bedrijfsdierenarts.

Ontwikkeling

De genetica van een fokgelt bepaald hoe de ontwikkeling van het dier hoort te zijn. Een leidraad hierin is de manual van de desbetreffende fokkerij-organisatie. Voordat de fokgelt gedekt kan worden is een stabiele, continue groei noodzakelijk. Uiteraard is een specifiek fokgeltenvoer hiervoor het meest geschikt. Het regelmatig wegen en meten van de spekdikte is te adviseren zodat u een goede indruk heeft van de ontwikkeling van uw fokgelten. In overleg met uw dierenarts extra vitamines en mineralen verstrekken kan problemen op latere leeftijd voorkomen (zoals osteochondrose).

De eerste inseminatie

- **Gebruik de 3^e berigheid**
  - Het heeft de voorkeur om een fokgelt de 1^e berigheid over te laten slaan. De (2^e /) 3^e berigheid is in veel gevallen het meest optimaal voor de meerderheid en beste biggen (ook in de worpen erna). De fokgelt is zelf vaak beter ontwikkelt en de eicelkwaliteit van de 3^e berigheid is beter dan van de 1^e berigheid
- **Juiste conditie**
  - Voor de bepaling van de conditie is belangrijk:
    - Gewicht
    - Spekdikte
    - Leeftijd
- **Box-gewenning** vóórdat er daadwerkelijk gedekt gaat worden
- **Dekstal omstandigheden**
  - Lichtregime (16u licht, 8u donker)
  - Minimaal 160 lux
  - Flushen of flushvoer
    - Follikel ontwikkeling (= eicellen)
    - Grotere eisprong >> grotere worpgrootte
    - Veel zetmeel, suikers en mineralen
    - Verhoging voergift
    - Hoe meer biggen een gelt in de eerste worp krijgt, des te meer biggen zij in de volgende worpen zal gaan geven
  - Goede controle berigheid / beercontact
  - Geen vaccinaties, niet verzetten en ziekten voorkomen
- **Beerstimulatie** is ook belangrijk voor de ontwikkeling van fokgelten, zeker rondom de berigheid, maar bij voorkeur ook tijdens de ontwikkeling

Wilt u meer leren over fokgelten? Doe de gratis e-learning module: [klik hier](#) of neem contact met [uw dierenarts](#) op.